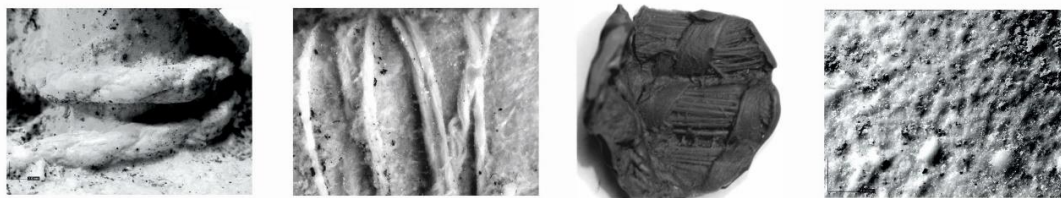

BADANIA ODCISKÓW TEKSTYLIIÓW W GLINIE Z III I II TYS. P.N.E.:
KU ZAAWANSOWANYM PROTOKOŁOM BADAWCZYM I DOKUMENTACYJNYM
W OPARCIU O STUDIA PRZYPADKÓW Z RÓŻNYCH KONTEKSTÓW UŻYTKOWANIA TEKSTYLIIÓW

Od 10 000 lat tekstylia spełniały istotną rolę, kształtując tożsamości społeczne i indywidualne, takie jak gender, wiek i status, podczas gdy umiejętność ich wytwarzania była kluczowa dla dawnych gospodarek. Jednakże, ze względu na ograniczone środowiskowo szanse przetrwania, tekstylia pochodzące z wykopalisk odzwierciedlają jedynie niewielki wycinek szerokiego spektrum użytkowania tekstyliów w przeszłości. Godnym uwagi wyjątkiem są odciski tekstyliów w glinie: przez utrwalenie w nieorganicznej matrycy stanowią one ważne pozostałości włókiennictwa z najdawniejszych okresów oraz ze wszystkich tych regionów, gdzie warunki środowiskowe nie sprzyjały przetrwaniu materiałów organicznych.

Choć odciski dostarczają informacji o właściwościach odcisniętych produktów oraz o różnych kontekstach ich użytkowania, tylko ostatnio stały się one przedmiotem baczniejszej uwagi archeologów przez co ciągle brakuje kompleksowego podejścia badawczego do tych zabytków. Projekt „*Badania odcisków tekstyliów w glinie*” (akronim: ExplorTIC) stawia za cel opracowanie **szczegółowych protokołów badawczych i dokumentacyjnych z wykorzystaniem metod cyfrowych oraz utworzenie repozytorium i bazy danych online** w oparciu o nowy zbiór danych składających się z ponad 2000 odcisków tekstyliów w glinie. W porównaniu z liczbą tekstyliów wykopaliskowych z dwóch badanych w projekcie obszarów, ten zbiór pozwoli na podjęcie **badania porównawczych i analiz statystycznych na niewyobrażalną wcześniej skalę**. Materiał źródłowy będzie pochodził z **dwóch studiów przypadku**: 1) odcisków tekstylnych na ceramice z Europy północno-środkowej, reprezentowanych przez datowane od neolitu do wczesnej epoki żelaza znaleziska z Polski, oraz 2) datowanych na epokę brązu odcisków tekstyliów na glinianych plombach z Grecji, zebranych w archiwum *Corpus der minoischen und mykenischen Siegel* w Heidelbergu. Wybór studiów przypadku, odzwierciedlający kompetencje badawcze kierowniczkii projektu oraz rosnące zainteresowanie odciskami tekstyliów wśród polskich archeologów, umożliwia studia **różnorodnych wyrobów i rozmaitych kontekstów użytkowania tekstyliów**. Przyjęcie szerokich, obejmujących ponad dwa tysiąclecia ram chronologicznych pozwala z kolei na **badania porównawcze** rozwoju włókiennictwa w ujęciu **diachronicznym i międzyregionalnym**. Główne cele naukowe projektu obejmują wymienione poniżej cele badawcze (1–3) i metodologiczne (4–5):

- 1) Odkrycie różnorodności **wzorów i kontekstów użytkowania tekstyliów** w oparciu o ich odciski w glinie, w tym takich kwestii, jak **transfer ornamentacyjnej funkcji tekstyliów na ceramikę**, wykorzystanie tekstyliów **w garncarstwie i metalurgii**, **zastosowanie tekstyliów w praktykach magazynowania i stemplowania** oraz **wtórne wykorzystanie i recykling**.
- 2) Rozpoznanie ewentualnych **jednostek stojących za wyborem określonych wyrobów włókienniczych i praktyk stemplowania** na podstawie glinianych plomb z Egei, takich jak wielokrotne użycie tych samych sznurków i pieczęci, specyficznych sposobów wiązania lub owijania.
- 3) Odkrycie **długofalowych zmian** w technologii włókienniczej i wykorzystaniu zasobów naturalnych z perspektywy lokalnej i regionalnej.
- 4) Ewaluacja **cyfrowych technik dokumentacyjnych i metod analitycznych**, w tym łącznie zastosowanych *Reflectance Transformation Imaging* (RTI), fotogrametrii 3D, skanowania 3D i elektronowej mikroskopii skaningowej (SEM) oraz opracowanie **szczegółowego protokołu dokumentacyjnego, standaryzowanego słownika oraz instrukcji dla analizy technicznej**.
- 5) Zdefiniowanie, poprzez eksperymenty archeologiczne, cech **klasyfikujących odcisnięte surowce włókiennicze oraz techniki produkcji**. Sformułowanie **najlepszych praktyk, które odpowiadają głównym wyzwaniom badawczym w studiach nad odciskami tekstyliów**, takich jak kruchość odcisków, ich duża przestrzenność, zniekształcenia wynikające z zastosowanego nacisku oraz poprawna identyfikacja surowców i technik produkcji.

Ponadto, dzięki eksperymentalnemu odciskaniu w glinie ponad 30 próbek surowców włókienniczych i ponad 15 typów wyrobów włókienniczych, utworzone zostaną **kolekcje referencyjne** online, których częścią będą pliki pozwalające na wydruki 3-D wszystkich próbek.